

Cătălina Săndulache

GEOGRAFIE
GHID DE PREGĂTIRE PENTRU BACALAUREAT

EUROPA – ROMÂNIA – UNIUNEA EUROPEANĂ
PROBLEME FUNDAMENTALE

Ediția a II-a revizuită

Caietul elevului

Materia sistematizată

Teste de lucru

50 Teste finale

EDITURA UNIVERSITARĂ

București, 2014

Referent: Prof.dr. Steluța Dan, Inspector General Ministerul Educației Naționale

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Cătălina Săndulache
Coperta: Monica Balaban

Foto copertă: *Vf. Mont Blanc- Munții Alpi* (stânga sus), *Cercul glaciar Bucura - Munții Retezat* (dreapta sus), *Sfinxul din Bratocea - Munții Ciucaș* (stânga mijloc sus), *Defileul Dunării* (dreapta mijloc sus), *Cuestă - Podișul Bârladului* (stânga mijloc jos), *Lacul Sf. Ana - Craterul Ciomatu Mare* (dreapta mijloc jos), *Crov - Câmpia Română* (stânga jos), *Relief litoral - Faleza și plaja de la Tuzla* (dreapta jos), (Cătălina Săndulache, Iulian Săndulache, Mihai Geanana, Dragoș Asaftei).

Mulțumim colaboratorilor noștri pentru sugestii și recomandări.

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SĂNDULACHE, CĂTĂLINA

Geografie : ghid de pregătire pentru bacalaureat : Europa-România-Uniunea Europeană : probleme fundamentale / Cătălina Săndulache. - Ed. a 2-a, rev. - București : Editura Universitară, 2014

Bibliogr.

Index

ISBN 978-606-28-0061-1

913(4+498)(075.35)

371.279.8:373.5

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062800611

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2014
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

Cuvânt înainte

GEOGRAFIE - Ghid de pregătire pentru bacalaureat reprezintă o ediție revizuită a celei anterioare, un auxiliar didactic, un suport de instruire, menit să ofere un real sprijin parcurgerii conținuturilor cuprinse de Programa școlară în vigoare.

În realizarea acestui suport de instruire, autorul a avut în vedere curriculumul școlar de geografie pentru clasa a XII-a în ansamblul său (competențe generale, valori și atitudini, competențe specifice, conținuturi oferite, sugestiile metodologice), iar structura și conținutul respectă sugestiile metodologice din Programa de geografie - clasa a XII-a, precum și Programa pentru Examenul de Bacalaureat. În acest context, ghidul poate fi utilizat împreună cu oricare dintre manualele aprobate, aflate în circulație.

Prin complexitatea problemelor prezentate, oportunitatea acestora și modul de formulare a itemilor, *lucrarea* de față constituie un veritabil instrument de lucru pentru elevi, care, în condițiile utilizării acesteia și în funcție, bineînțeles, și de nivelul de pregătire, de interesul pentru geografie, se vor apropia mai mult de exigențele examinării curente și performanței.

Prin aplicații, teme, întrebări și teste se asigură o evaluare și autoevaluare obiectivă a performanțelor fiecărui elev și o pregătire adecvată, pentru evaluarea ce urmează să aibă loc pe parcursul întregului an școlar, în condițiile concursurilor școlare (Olimpiada de Geografie) și mai ales în vederea pregătirii examenului de bacalaureat.

Utilizarea ghidului permite o învățare activă, elevul este permanent antrenat în desfășurarea lecției, asigurându-se astfel, realizarea instruirii în mod predominant (sau în mod exclusiv) în clasă.

Lucrarea de față cuprinde:

1. Sinteze și aplicații, cu diverse tipuri de itemi, pentru fiecare capitol;
2. 50 de teste, după modelul celor de la examenul de bacalaureat, actualizate ca structură, conținut și cu un pronunțat caracter integrat;
3. Bareme asociate acestor teste, dezvoltate, cu mai multe variante de răspuns, care permit atât verificarea rezolvărilor, cât și o certificare a calității învățării;
4. Harți, grafice foarte bine realizate și extrem de utile.

Considerăm acest ghid de pregătire nu un scop în sine, ci o metodă de a învăța mai bine, mai ușor și mai eficient, de a demonstra elevului importanța studiului Geografiei în general și mai ales a Geografiei României, Europei și Uniunii Europene.

Prin modul de structurare, lucrarea este o noutate pentru studiul geografiei la nivel liceal, este binevenită și de un real folos pentru profesori și elevi. Cu siguranță va contribui la sporirea calității procesului educațional, la învățarea geografiei și în mod deosebit, facilitarea obținerii unor rezultate corespunzătoare așteptărilor la examenul de bacalaureat.

Prof.dr. Steluța Dan
Inspector General Ministerul Educației Naționale

Pentru **Sorin**,
cu drag

CUPRINS

CAP. I - EUROPA ȘI ROMÂNIA – ELEMENTE GEOGRAFICE DE BAZĂ	6
Spațiul European și spațiul românesc.....	6
ELEMENTE FIZICO – GEOGRAFICE DEFINITORII ALE EUROPEI ȘI ROMÂNIEI	8
Relieful	8
Clima	26
Apele	36
Învelișul biopedogeografic	43
Sinteza caracteristicilor biopedoclimatice	44
Resursele naturale	47
ELEMENTE DE GEOGRAFIE UMANĂ A EUROPEI ȘI ROMÂNIEI	49
Harta politică a Europei	49
Populația și caracteristicile ei geodemografice	58
Sistemul de orașe	61
Activitățile economice	72
MEDIUL ÎNCONJURĂTOR ȘI PEISAJE	75
<i>Regiuni geografice: Carpații</i>	75
ȚĂRILE VECINE ROMÂNIEI	75
CAP. II - ROMÂNIA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ	90
Formarea Uniunii Europene și evoluția integrării europene	90
Caracteristicile geografice, politice și economice ale Uniunii Europene	90
Țările Uniunii Europene	91
MODELE DE TESTE	98
Testul 1	99
Testul 2	103
Testul 3	107
Testul 4	111
Testul 5	115
Testul 6	119
Testul 7	123
Testul 8	127
Testul 9	131
Testul 10	135
Testul 11	139
Testul 12	143
Testul 13	147
Testul 14	151
Testul 15	155
Testul 16	159
Testul 17	163
Testul 18	167
Testul 19	171
Testul 20	175
Testul 21	179
Testul 22	183
Testul 23	187
Testul 24	191
Testul 25	195
Testul 26	199
Testul 27	203
Testul 28	207
Testul 29	211
Testul 30	215
Testul 31	219
Testul 32	223
Testul 33	227
Testul 34	231
Testul 35	235
Testul 36	239
Testul 37	243
Testul 38	247
Testul 39	251
Testul 40	255
Testul 41	259
Testul 42	263
Testul 43	267
Testul 44	271
Testul 45	275
Testul 46	279
Testul 47	283
Testul 48	287
Testul 49	291
Testul 50	295

Capitolul I

EUROPA ȘI ROMÂNIA – ELEMENTE GEOGRAFICE DE BAZĂ

SPAȚIUL EUROPEAN ȘI SPAȚIUL ROMÂNESC

1. Europa este penultimul continent ca suprafață (10 170 340 km²) și al treilea continent din punct de vedere demografic (740,2 mil. loc).

Așezarea geografică: este situat în întregime în emisfera nordică, având ca (fig. 1):

- **vecini:** **N** - Oceanul Arctic; **S** - Marea Mediterană și mările marginale (Marea Tireniană, Marea Adriatică, Marea Ionică, Marea Egee), Marea Neagră, Munții Caucaz; **E** - Munții Ural, Fluviul Ural, Marea Caspică; **V** - Oceanul Atlantic;
- **puncte extreme:** **N** - Capul Nord (Norvegia); **S** - Capul Tarifa (Spania); **E** - NE-ul Munților Ural (Rusia); **V** - Capul Roca (Portugalia);

Prezintă țărături festonate, cu numeroase:

- **peninsule:** Pen. Iberică, Pen. Italică, Pen. Balcanică, Pen. Scandinavă, Pen. Kola, Pen. Yutlanda;
- **insule:** Arhipelagul Britanic (format din insulele Marea Britanie, Irlanda, Hebride, Orkney), Islanda, Arh. Azore, Madeira și Canare (aflate în Oceanul Atlantic), Baleare, Corsica, Sicilia, Sardinia, Malta, Creta, Cipru (aflate în Marea Mediterană);

Cuprinde două grupări regionale de state: una militară (NATO) și alta economică (UE) și un număr de 46 de state, dintre care cel mai mare ca suprafață este Rusia și cel mai mic este Vatican.

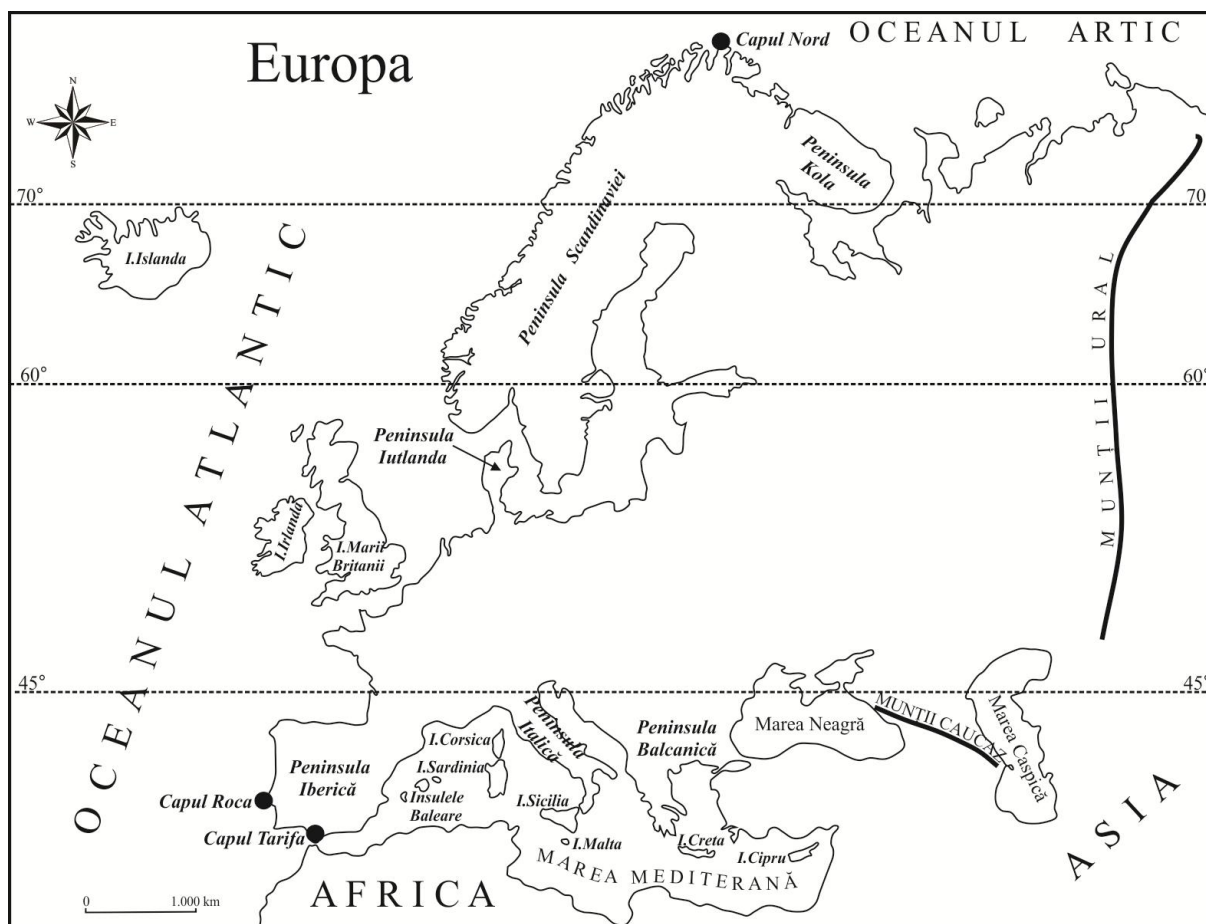

Fig. 1 – Europa: vecini, insule și peninsule

2. România înregistrează o suprafață de 238 391 km² și o populație de 21,3 mil. loc.

Așezarea geografică:

- pe glob este situată în emisfera nordică, la intersecția dintre paralela de 45° lat.N (ce o situează la jumătatea distanței dintre Ecuator și Polul Nord) cu meridianul de 25° long. E (ce o situează la jumătatea distanței dintre Oceanul Atlantic și Munții Ural);

- pe continent, România este situată în Europa Centrală, având ca **vecini** următoarele state: Bulgaria (S), Serbia (SV), Ungaria (NV), Rep. Moldova (E) și Ucraina (N și E).

România este definită ca o țară *carpato-dunăreană-pontică*:

- este țară *carpatică* pentru că 2/3 din lungimea Carpaților se află pe teritoriul României și ocupă 28% din suprafața țării;
- este țară *dunăreană* pentru că 1075 km din lungimea Dunării se află pe teritoriul României sau la granițele sale;
- este țară *pontică* pentru că are ieșire la Marea Neagră în lungul litoralului de 244 km;

România este un stat central european de mărime mijlocie, atât ca suprafață, cât și ca populație. Din punct de vedere geopolitic, România este membru NATO din 2004 și membru UE din 2007.

EVALUARE

I. Încercuți litera corespunzătoare răspunsului corect:

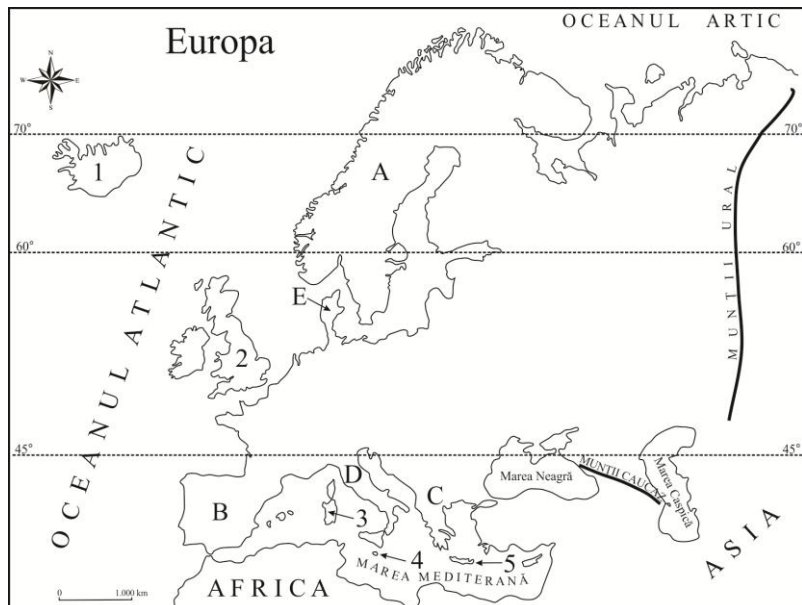
- Punctul extrem nordic al Europei este situat pe teritoriul statului numit:
 - Suedia
 - Norvegia
 - Rusia
 - Finlanda
- În sud, România se învecinează cu statul numit:
 - Ucraina
 - Bulgaria
 - Ungaria
 - Rep. Moldova
- Insula Cipru se află în Marea:
 - Baltică
 - Nordului
 - Mediterană
 - Neagră
- România este situată în Europa:
 - Nordică
 - Sudică
 - Estică
 - Centrală
- România este traversată de meridianul de:
 - 25° lat.N
 - 25° long.E
 - 45° long.E
 - 25° lat.S

II. Completați spațiile libere cu răspunsul corect:

- În nord, România se învecinează cu statul numit
- Punctul extrem vestic al Europei este
- Teritoriul României este traversat de paralela
- Pentru că are ieșire la Marea Neagră, România este considerată o țară
- România este membru al Uniunii Europene din anul

III. Pe baza hărții de mai jos, precizați denumirea peninsulelor notate, pe hartă, cu litere de la A la E și a insulelor notate, pe hartă, cu cifre de la 1 la 5:

- A
- B
- C
- D
- E
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

IV. Menționați două argumente pentru a susține afirmația "România este o țară carpatică".

-
-

ELEMENTE FIZICO – GEOGRAFICE DEFINITORII ALE EUROPEI ȘI ROMÂNIEI

RELIEFUL EUROPEI

1. Caractere generale ale reliefului Europei

- din punct de vedere **altimetric**, relieful Europei înregistrează **altitudinea maximă** de 4807 m în Vf. Mont Blanc din Munții Alpi și **altitudinea minimă** sub 0 m în Olanda (în regiunea *polderelor* – uscat obținut de sub apele mării prin îndiguire și desecare);
- **treptele de relief** cuprind: câmpii și dealuri joase (85%), munți și dealuri înalte (15 %);
- din punct de vedere **geologic**, relieful Europei cuprinde: **unități de platformă** (reprezentantele unui vechi uscat precambrian, situate în partea de nord și nord-est: Platforma Est-Europeană și Scutul Baltic) și **unități de orogen** (formate prin încrețirea scoarței terestre în orogeneze diferite: caledoniană, hercinică și alpină).

2. Tipuri genetice de relief:

- *relieful glaciatic*:

- este rezultatul acțiunii ghețarilor (de calotă și montani) care s-au format în perioada glaciatică cuaternară (pleistocen) în Europa Nordică și în munții cu altitudini mai mari de 2000 m;
- este reprezentat de: aliniamente de morene, depresiuni lacustre (în nordul Europei) și circuri, văi, morene glaciare (în masivele montane);
- în prezent, există ghețari în Islanda, în munții care depășesc 3000 m altitudine și în Alpii Scandinaviei (datorită situației lor la latitudine mai mare de 60° și altitudinii mai mari de 2000 m, calota glaciatică pleistocenă a creat platouri, pe care ghețarii actuali sunt situați la cele mai mari altitudini).

- *relieful carstic*: este format pe roci carstificabile (calcare, sare), fiind reprezentat de peșteri și chei; este reprezentativ în Podișul Karst, din Slovenia, unde a fost studiat pentru prima oară;

- *relieful vulcanic*: este format în urma erupțiilor vulcanice și este reprezentat de:

- ✓ *vulcani activi*: Vezuviu, Etna, Stromboli (în Italia), Santorini (Grecia), aflați în zona de contact dintre placa tectonică africană și placa tectonică euro-asiatică și vulcanul Hekla (în Islanda – insulă vulcanică, situată la contactul dintre plăcile tectonice euro-asiatică și americană);
- ✓ un lanț de vulcani stinși, cu resturi de conuri și cratere vulcanice (în Carpații Românești);

- *relieful eolian*: este reprezentat de dunele de nisip din Câmpia Română (Bărăgan și Câmpia Olteniei), Câmpia de Vest (Câmpia Carei) și Delta Dunării;

- *relieful litoral* este reprezentat de mai multe tipuri de țărm: țărm cu fiorduri (Norvegia); țărm cu canale sau dalmatic (vestul Croației); țărm cu delte (Volga, Dunăre, Pad); țărm cu estuare (formate datorită amplitudinilor mari ale mareelor): Elba, Tamisa, Sena; țărm cu lagune (lagunele sunt foste golfuri barate de cordoane de nisip): țărmurile Mării Baltice (nordul Germaniei, Poloniei), țărmul Mării Negre (sistemul lagunar Razim - Sinoie); țărm antropoc (polderole olandeze).

3. Unități majore de relief (fig. 2)

Munții Alpi prezintă următoarele **caractere generale ale reliefului**:

- **Modul de formare**: s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- **Tipuri de roci**: sunt alcătuiți predominant din roci metamorfice, dar și din calcare (în est);
- **Altitudini**: depășesc 4000 m (vf. Mont Blanc 4807 m);
- **Fragmentare**: sunt puțin fragmentați (se caracterizează prin masivitate);
- **Tipuri de relief**: prezintă relief glaciatic, ghețari actuali și relief carstic.

Munții Caucaz:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre și erupții vulcanice în timpul orogenezei alpine;
- sunt alcătuiți predominant din roci metamorfice, la care se adaugă calcare și roci vulcanice;
- altitudinile depășesc 5000 m (vf. Elburs 5642 m);
- sunt puțin fragmentați (se caracterizează printr-o masivitate remarcabilă);
- prezintă relief glaciatic, ghețari actuali, relief carstic și vulcanic.

Munții Pirinei:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- sunt alcătuiți predominant din roci metamorfice;
- altitudinile depășesc 3000 m (vf. Pic d'Aneto 3404 m);
- sunt puțin fragmentați (se caracterizează printr-o masivitate remarcabilă);
- prezintă relief glaciatic și ghețari actuali.

Munții Apenini:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine, dar și prin erupții vulcanice;

- sunt alcătuiți din roci metamorfice și din roci vulcanice;
- altitudinile sunt de aproape 3000 m (vf. Gran Sasso d'Italia 2912 m);
- prezintă relief vulcanic și glaciuar;

Munții Carpați:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în orogeneza alpină, dar și prin erupții vulcanice;
- sunt alcătuiți dintr-o varietate de roci: metamorfice, vulcanice, sedimentare;
- altitudinile depășesc 2500 m (vf. Gherlachovka 2655 m, din Munții Tatra, pe teritoriul Slovaciei);
- sunt fragmentați (aproape un sfert din suprafața lor fiind reprezentată de depresiuni și culoare de vale);
- prezintă relief glaciuar, vulcanic, carstic.

Alpii Dinarici:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- sunt alcătuiți predominant din calcare;
- altitudinile depășesc 2500 m (vf. Jezerski 2694 m, situat la granița dintre Albania și Muntenegru);
- prezintă relief carstic și glaciuar.

Munții Balcani (Stara Planina):

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- sunt alcătuiți predominant din rocile metamorfice;
- altitudinile depășesc 2000 m (vf. Botev 2376 m);
- prezintă relief glaciuar;

Masivul Central Francez:

- s-a format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei hercinice și prin erupții vulcanice;
- este alcătuit din roci vulcanice, dar și calcare;
- are altitudini sub 2000 m (vf. Mt. Doré 1886 m);
- prezintă relief vulcanic și carstic;

Munții Ural: este cel mai lung lanț muntos din Europa, peste 2000 km, orientat nord – sud;

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei hercinice;
- sunt alcătuiți predominant din roci metamorfice;
- altitudini sub 2000 m (vf. Narodnaia 1894 m);
- există relief glaciuar în nord.

Munții Penini, Munții Grampian și Munții Scoției:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei caledoniene;
- sunt alcătuiți din șisturi cristaline, dar și din calcare;
- altitudinile sunt în jur de 1000 m (vf. Ben Nevis 1343 m - M. Grampian; vf. Cross Fell 893 m - M. Penini);
- sunt fragmentați tectonic, având un aspect îmbătrânit;
- prezintă relief carstic și relief glaciuar (culmi rotunjite modelate de calota glaciuară cuaternară).

Alpii Scandinaviei:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei caledoniene;
- sunt alcătuiți din roci metamorfice;
- altitudinile sunt în jur de 2500 m (vf. Galdhopiggen 2469 m);
- prezintă relief glaciuar și ghețari actuali; spre vest văile au versanți abrupti care se termină prin fiorduri;
- se caracterizează prin masivitate;

Meseta Spaniolă (Podișul Castiliei):

- s-a format prin încrețirea scoarței terestre în orogeneza hercinică și ulterior a fost intens erodat;
- fundamentul este alcătuit din roci metamorfice, peste care s-a depus ulterior o cuvertură sedimentară;
- altitudini 500 - 600 m;
- are aspectul unui platou vălurit și pietros și este dominat de culmi numite *sierre*, apărute în urma reînălțării unor blocuri cristaline în timpul orogenezei alpine;

Podișul și Câmpia Finlandei:

- s-au format prin sedimentare peste un fundament precambrian ce aparține Scutului Baltic, fiind modelate de calota glaciuară cuaternară;
- fundamentul este alcătuit din șisturi cristaline, peste care sunt situate depozite glaciare;
- altitudini de 400 – 500 m (în nord) și 80 – 100 m (în sud);
- există relief glaciuar format din șiruri de morene, între care se află lacuri.

Câmpia Europei de Est:

- este o câmpie fluviu-glaciuară, care s-a format prin sedimentare peste un fundament precambrian, ce aparține Platformei Est – Europene, fiind modelată de calota glaciuară cuaternară;
- este alcătuită din roci sedimentare: argile, nisipuri, pietrișuri, löss;
- altitudini medii în jur 200 m, dar depășește 300 m în anumite sectoare (Colinele Timan 463 m, în nord);
- prezintă interfluvii netede și morene glaciare;

Câmpia Nord – Europeană:

- este o câmpie fluvio – glaciară care s-a format prin sedimentare peste un fundament vechi, ce aparține Scutului Baltic, fiind modelată de calota glaciară cuaternară;
- este alcătuită din roci sedimentare: argile, nisipuri, pietrișuri, löss;
- altitudini medii în jur de 200 m;
- prezintă interfluvii netede și morene glaciare;

Câmpia Padului:

- s-a format prin depunere de sedimente într-un vechi golf al Mării Adriatice;
- este alcătuită din roci sedimentare;
- are altitudini în jur de 100 m, dar la contactul cu munții atinge 300 m;
- aspectul reliefului este neted sau ușor înclinat, caracterizându-se prin existența interfluviilor netede și largi.

Câmpia Panonică:

- s-a format prin depunere de sedimente într-un bazin tectonic, peste un fundament cristalin faliat și căzut în trepte;
- este alcătuită din roci sedimentare;
- prezintă compartimente mai joase (cu altitudini sub 150 m) și compartimente mai înalte (150-300 m);
- aspectul reliefului este neted, caracterizându-se prin existența interfluviilor netede și largi.

Alte unități de relief: *hercinice* (Munții Vosgi-Pădurea Neagră, Masivul Șistos-Renan, Munții Jura, Masivul Harz, Podișul Boemiei) și *alpine* (Cordiliera Betică, Munții Rodopi, Rila, Pirin, Pindului).

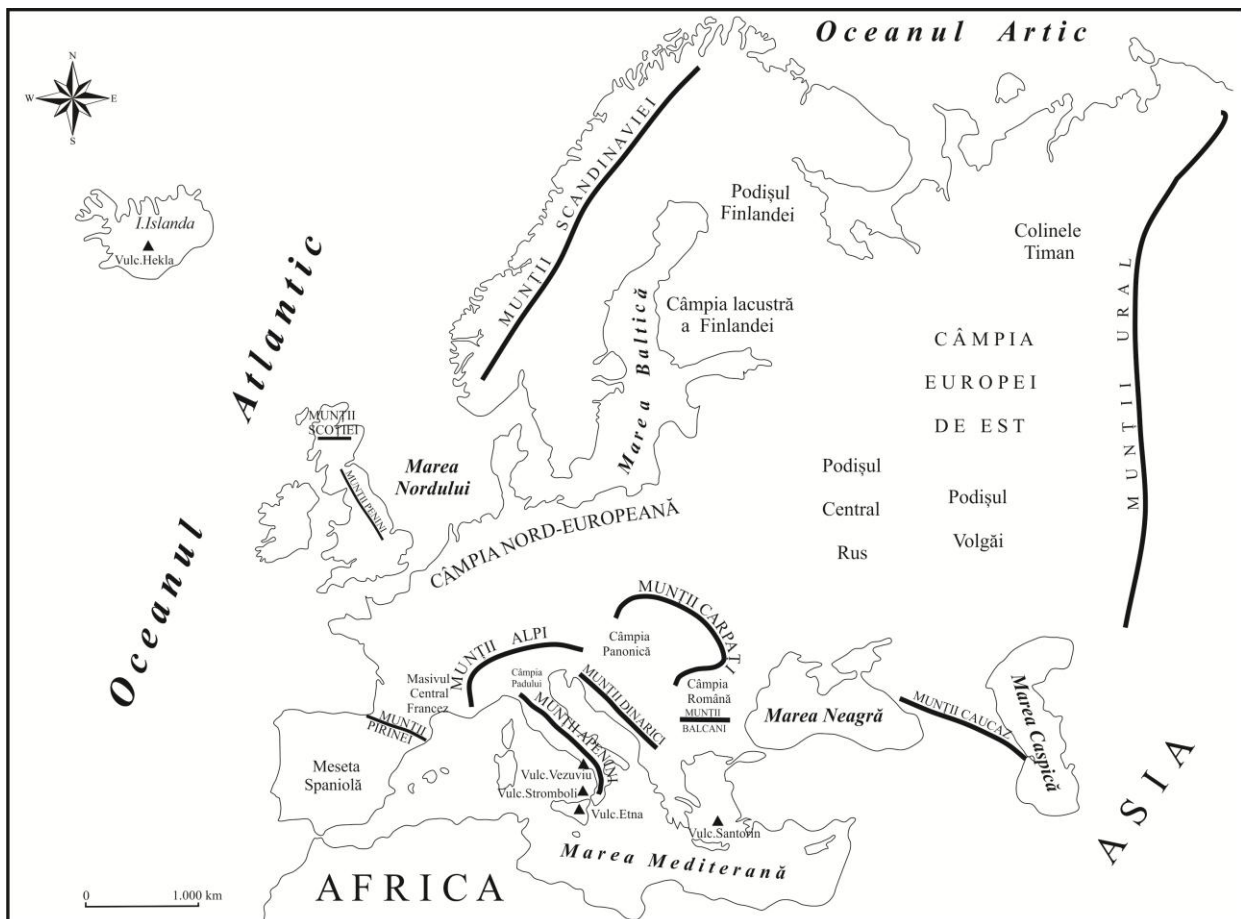

Fig. 2 – Europa: unități majore de relief

EVALUARE

I. Încercuți litera corespunzătoare răspunsului corect:

- Cei mai înalți munți din Europa sunt:
 - Munții Pirinei
 - Munții Alpi
 - Munții Carpați
 - Munții Apenini
- Peșterile și cheile sunt forme ale reliefului:
 - vulcanic
 - glaciar
 - carstic
 - litoral
- Vulcanul Hekla este situat în insula:
 - Creta
 - Islanda
 - Cipru
 - Sicilia
- Circurile, văile și morenele sunt forme ale reliefului:
 - carstic
 - vulcanic
 - glaciar
 - eolian
- Țărmlul dalmatic este prezent pe teritoriul statului:
 - Italia
 - Croația
 - Norvegia
 - Germania

II. Completați spațiile libere cu răspunsul corect:

- Polderele sunt specifice statului numit
- Fiordurile sunt specifice statului numit
- Meseta Spaniolă s-a format în orogeneza
- Ghețarii montani actuali sunt prezenți la altitudini mai mari de
- Marea Baltică și Marea Neagră prezintă țărmuri cu

III. Explicați prezența vulcanismului în Marea Mediterană și menționați doi vulcani din acest spațiu.

.....

.....

IV. Completați tabelul de mai jos, bifând căsuța corespunzătoare fiecărei unități de relief :

Unități de orogen			
Unități de relief	caledoniene	hercinice	alpine
Munții Caucaz			
Munții Alpi			
Munții Pirinei			
Masivul Central Francez			
Munții Penini			
Munții Ural			
Munții Carpați			
Munții Apenini			
Alpii Scandinaviei			
Munții Scoției			
Alpii Dinarici			
Unități de platformă			
Unități de relief	Platforma Est-Europeană	Scutul Baltic	
Câmpia Nord-Europeană			
Podișul Finlandei			
Câmpia Est-Europeană			

V. Realizați următoarele comparații privind relieful Europei.

Notă 1: Deosebirile și asemănările se pot referi la oricare dintre următoarele caracteristici ale reliefului: mod de formare, orogeneză, altitudini, tipuri de roci, tipuri de relief, fragmentare, alte aspecte specifice.

Nota 2: Punctajul complet va fi acordat numai dacă unitățile de relief vor fi tratate comparativ și nu separat. Pentru tratarea separată a celor două unități de relief se acordă jumătate din punctaj.

- Precizați două deosebiri și o asemănare între relieful Munților Alpi și relieful Munților Scandinaviei.

Deosebiri:

.....

.....

.....

Asemănări:

.....

.....

2. Precizați două asemănări și o deosebire între **relieful** Munților Pirinei și **relieful** Munților Carpați.

Asemănări:

.....

.....

Deosebiri:

.....

.....

3. Precizați două asemănări și o deosebire între **relieful** Câmpiei Europei de Est și **relieful** Câmpiei Europei de Nord.

Asemănări:

.....

.....

Deosebiri:

.....

.....

4. Precizați trei deosebiri între **relieful** Munților Penini și **relieful** Munților Caucaz.

Deosebiri:

.....

.....

.....

.....

RELIEFUL ROMÂNIEI

1. Caractere generale ale reliefului

- din punct de vedere **altimetric**, relieful României se desfășoară între 0 m și 2544 m (Vf. Moldoveanu din Munții Făgăraș);
- **treptele de relief** cuprind: câmpii (30%), dealuri (25%), podișuri (17%), munți (28 %);
- din punct de vedere **geologic**, relieful României cuprinde: **unități de platformă** (care constituie fundamentul reliefului de la exteriorul Carpaților) și **unități de orogen**, formate prin cutare în orogeneze diferite;
- relieful românesc este **variat, proporțional**, dispus în **trepte concentrice și simetrice** față de Depresiunea Colinară a Transilvaniei, situată în centrul țării;

2. Unități majore de relief (fig. 3)

CARPAȚII ORIENTALI cuprind:

1. Grupa Nordică a Carpaților Orientali (Carpații Maramureșului și Bucovinei) prezintă următoarele **caractere generale ale reliefului**:

- **Mod de formare:** s-a format prin erupții vulcanice (în partea de vest) și prin încrețirea scoarței terestre (în partea centrală și de est) în timpul orogenezei alpine;
- **Alitudini** peste 2000 m (vf. Pietrosul Rodnei 2303 m din Munții Rodnei);
- **Tipuri de roci (alcătuire petrografică):** este alcătuită din trei fâșii paralele de roci, ce determină și un paralelism al culmilor montane: în vest sunt roci vulcanice, în centru sunt roci metamorfice (șisturi cristaline) și în est sunt roci sedimentare cutate (fliș).
- **Tipuri genetice de relief:** relief glaciatic (în Munții Rodnei) și relief vulcanic (în Munții Oaș, Gutâi, Țibleș);
- **Fragmentare:** este fragmentată de depresiuni și văi (cea mai mare fiind Depresiunea Maramureș);
- **Direcția de orientare a culmilor montane** este de la NV spre SE;

2. Grupa Centrală a Carpaților Orientali (Carpații Moldo-Transilvani):

- s-a format prin erupții vulcanice (în partea de vest) și prin încrețirea scoarței terestre (în partea centrală și de est) în timpul orogenezei alpine;
- altitudini peste 2000 m (vf. Pietrosul Călimanilor 2100 m din Munții Călimani);
- este alcătuită din trei fâșii paralele de roci, ce determină un paralelism al culmilor montane: în vest sunt roci vulcanice, în centru sunt roci metamorfice (șisturi cristaline) și în est sunt roci sedimentare cutate (fliș);
- prezintă: relief vulcanic (în Munții Călimani, Gurghiu, Harghita), relief carstic (Cheile Bicazului din Munții Hășmașul Mare) și relief ruiniform, pe conglomerate (în Munții Ceahlău);
- este fragmentată de depresiuni;
- direcția de orientare a culmilor montane este de la NV spre SE;

3. Grupa Sudică a Carpaților Orientali (Carpații Curburii):

- s-a format doar prin încrețirea scoarței terestre, în timpul orogenezei alpine;
- altitudini sub 2000 m (vf. Ciucaș 1954 m, din Munții Ciucaș);
- este alcătuită doar din roci sedimentare cutate (fliș);
- prezintă: relief ruiniform, pe conglomerate (Munții Ciucaș) și relief carstic (Munții Piatra Mare, Postăvaru);
- este fragmentată de depresiuni și văi (Depresiunea Brașov este cea mai mare depresiune intramontană din țară, fiind străbătută de râul Olt);

CARPAȚII MERIDIONALI cuprind:

1. Grupa Munților Bucegi:

- s-a format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- prezintă altitudini de peste 2000 m, maxima în vf. Omu (2505 m), din Munții Bucegi;
- este alcătuită din calcare, conglomerate și șisturi cristaline;
- prezintă: relief glaciatic, relief carstic și relief ruiniform, pe conglomerate („Babele” și „Sfinxul” din Munții Bucegi);
- este fragmentată de Culoarul Depresionar Rucăr-Bran;

2. Grupa Munților Făgăraș:

- s-a format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- reprezintă cel mai înalt sector carpatic, înregistrând altitudinea maximă în vârfurile Moldoveanu (2544 m) și Negoiu (2535 m), din Munții Făgăraș (cele mai înalte vârfuri din țară);
- este alcătuită, în principal, din roci metamorfice;
- prezintă relief glaciar, foarte bine dezvoltat;
- se caracterizează printr-o masivitate accentuată (este nefragmentată de depresiuni);

3. Grupa Munților Parâng:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- prezintă altitudini peste 2000 m, maxima în Vf. Parângul Mare (2519 m), din Munții Parâng;
- este alcătuită din roci metamorfice și calcare;
- prezintă relief glaciar și relief carstic;
- se caracterizează prin masivitate;

4. Grupa Munților Retezat-Godeanu:

- s-a format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- prezintă altitudini peste 2000 m, maxima în Vf. Peleaga (2509 m), din Munții Retezat;
- este alcătuită din roci metamorfice și calcare;
- prezintă relief glaciar și relief carstic;
- se caracterizează prin masivitate;

CARPAȚII OCCIDENTALI cuprind:

1. Munții Banatului:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- altitudini sub 2000 m (vf. Semenic 1446 m, din Munții Semenic);
- sunt alcătuiți din șisturi cristaline și calcare;
- prezintă relief carstic;
- sunt fragmentați de depresiuni și văi;

2. Munții Poiana Ruscă:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine;
- altitudini sub 2000 m (vârful Padeș 1374 m);
- sunt alcătuiți din șisturi cristaline;
- sunt masivi;

3. Munții Apuseni:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre și prin erupții vulcanice în timpul orogenezei alpine;
- altitudini sub 2000 m (Vf. Bihor 1849 m, din Munții Bihor);
- sunt alcătuiți din toate tipurile de roci (metamorfice, vulcanice, sedimentare - mai ales calcare) dispuse dezordonat, ceea ce determină un „mozaic petrografic”;
- prezintă relief vulcanic și relief carstic (foarte bine dezvoltat);
- sunt foarte fragmentați de depresiuni și văi: depresiuni intramontane și depresiuni-golf;
- culmile montane sunt dispuse radier;

SUBCARPAȚII cuprind:

1. Subcarpații Moldovei:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre, la sfârșitul orogenezei alpine;
- prezintă altitudini între 300-900 m, maxima în Culmea Pleșului (912 m);
- sunt alcătuiți din roci sedimentare (argile, nisipuri, pietrișuri, sare);
- relieful este reprezentat de:
 - un singur șir de depresiuni submontane, închise în partea de est de dealuri subcarpatice;
 - carst pe sare la Tg.Ocna;
 - alunecări de teren.

2. Subcarpații Curburii:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre, la sfârșitul orogenezei alpine;
- prezintă altitudini între 300-900 m, maxima în Măgura Odobești (997 m);
- sunt alcătuiți din roci sedimentare (argile, nisipuri, pietrișuri, sare);
- relieful este reprezentat de:
 - două șiruri de depresiuni: depresiuni submontane (regiuni joase situate la poalele munților) și intracolinare (regiuni joase situate între dealuri) și două șiruri de dealuri subcarpatice;
 - carst pe sare la Slănic;
 - alunecări de teren.
- **este cel mai complex sector subcarpatic deoarece:** prezintă două șiruri de depresiuni și două șiruri de dealuri subcarpatice; pătrund pînteni de munte (Pîntenul Ivănețu); au formă curbată; fac trecerea de la o regiune montană la una de câmpie.

3. Subcarpații Getici:

- s-au format prin încrețirea scoarței terestre, la sfârșitul orogenezei alpine;
- **reprezintă cel mai înalt sector subcarpatic:** prezintă altitudini între 300-1000 m și peste 1000 m (maxima Dealul Chiciora 1218 m);
- sunt alcătuiți din roci sedimentare (argile, nisipuri, pietrișuri, sare);
- relieful este reprezentat de:
 - două șiruri de depresiuni: depresiuni submontane (regiuni joase situate la poalele munților) și intracolinare (regiuni joase situate între dealuri) și dealuri subcarpatice;
 - carst pe sare la Ocnele Mari;
 - alunecări de teren;

DEALURILE DE VEST:

- s-au format la poalele Carpaților Occidentali prin acumularea sedimentelor aduse de râurile din munți;
- sunt alcătuiți din roci sedimentare (argile, nisipuri și pietrișuri), străpunse din loc în loc de măguri alcătuite din șisturi cristaline și roci eruptive;
- altitudinile sunt cuprinse între 200 și 400 m; în nord 500-600 m (maxima în Dealul Prisnel 651m, din Dealurile Silvaniei);
- relieful este reprezentat de:
 - un șir de dealuri fragmentate de depresiuni-golf și văi largi;
 - alunecări de teren;
- înclină de la est la vest;
- cuprind:
 - în sud: **Dealurile Banatului**, între care se remarcă **Dealurile Lipovei**;
 - în centru: **Dealurile Crișene**;
 - în nord: **Dealurile Silvaniei**, cele mai întinse și mai înalte; cuprind Depresiunea Baia Mare.

DEPRESIUNEA COLINARĂ A TRANSILVANIEI:

- s-a format prin sedimentare, peste o regiune de scufundare produsă datorită eforturilor de ridicare și cutare a Carpaților din jur;
- prezintă altitudini de 500-600 m în partea centrală, 800-1000 m în est;
- este alcătuită din roci sedimentare (argile, nisipuri, pietrișuri, sare);
- tipuri de relief: *domuri gazeifere* (sunt boltiri ale scoarței terestre care conțin gaz metan) prezente în centru (Câmpia Transilvaniei și Podișul Târnavelor); *carst pe sare*, prezent pe margini, la Ocna Sibiului, Ocna Dej, Turda, Praid (este impus de culele diapire = structuri geologice care conțin sămburi de sare); *alunecări de teren* pe substratul argilos;
- cuprinde:
 - dealuri și depresiuni submontane (pe margini);
 - în centru: **Podișul Someșan** (în NV), **Câmpia Transilvaniei** (în centru; poartă denumirea de „câmpie”, deoarece prezintă relief neted, altitudini joase și este cultivată agricol) și **Podișul Târnavelor** (în sud);

PODIȘUL MOLDOVEI:

- s-a format prin sedimentare peste un fundament cristalin vechi, precambrian, ce aparține Platformei Est-Europene;
- prezintă altitudini cuprinse între 200-600 m;
- este alcătuit din roci sedimentare (argile, nisipuri, pietrișuri);

- tipuri de relief:

- interfluvii netede și largi în Câmpia Moldovei și Podișul Sucevei;
- cueste în Podișul Bârladului (Ex.Coasta Iașilor în nordul Podișului Bârladului);
- alunecări de teren;

- cuprinde:

1. **Podișul Sucevei** (în NV), cu altitudini de 500-600 m, maxima în Dealul Ciungi 688 m;
2. **Câmpia Moldovei** (a Jijiei) (în NE), cu altitudini de 200 m, maxima în Dealul Cozancea 265 m (se numește „câmpie” deoarece relieful este neted, altitudinile sunt reduse și este cultivată agricol);
3. **Podișul Bârladului** (în S), cu altitudini de 400-500 m, maxima în Dealul Doroșan 561 m;

PODIȘUL DOBROGEI:

- cuprinde:

1. **Masivul Dobrogei de Nord**
2. **Podișul Dobrogei de Sud**

Caractere generale ale reliefului:

- Mod de formare:

- Masivul Dobrogei de Nord s-a format prin încrețirea scoarței terestre în orogeneza caledoniană (Podișul Casimcei - este cea mai veche unitate de relief a țării) și în orogeneza hercinică (Munții Măcin);
- Podișul Dobrogei de Sud s-a format prin sedimentare;

- Tipuri de roci:

- Masivul Dobrogei de Nord este alcătuit din granit în Munții Măcin, calcare, șisturi verzi în Podișul Casimcei (șisturile verzi sunt cele mai vechi roci din țară);
- Podișul Dobrogei de Sud este alcătuit din calcare acoperite cu löess;

- Altitudini de 300-400 m (Masivul Dobrogei de Nord), maxima în Vf. Greci 467 m (Munții Măcin) și în jur de 200 m (Podișul Dobrogei de Sud);

- Tipuri de relief:

- relief carstic reprezentat de peșteri și chei;
- munți vechi, intens erodați în Masivul Dobrogei de Nord;
- relief litoral (reprezentat de faleză și plajă) și crovuri în Podișul Dobrogei de Sud.

PODIȘUL GETIC (Piemontul Getic):

- s-a format prin sedimentare la poalele unei unități înalte, de aceea se numește și piemont;

- este alcătuit din roci sedimentare (nisipuri, pietrișuri, argile);

- înregistrează altitudini de 600-700 m, în nord și 200-300 m, în sud, maxima este de 745 m (Dealul Perilor), în nordul Podișului Căndești;

- tipuri de relief:

- relief piemontan puternic fragmentat de văile râurilor;
- interfluvii netede, sub formă de platforme;
- alunecări de teren;

- înclină de la nord la sud;

PODIȘUL MEHEDINȚI:

Este **cea mai mică unitate majoră de relief** a țării.

Caractere generale ale reliefului:

- s-a format prin încrețirea scoarței terestre, la sfârșitul orogenezei alpine;

- este alcătuit din șisturi cristaline și calcare;

- înregistrează altitudini de 500 – 700 m;

- prezintă relief carstic;

Este o unitate de relief aparte deoarece se aseamănă cu:

- munții prin mod de formare (încrețire), roci (șisturi cristaline și calcare) și tipuri de relief (relief carstic);
- dealurile prin altitudini (500-700 m).

CÂMPIA ROMÂNĂ:

Este **cea mai întinsă unitate majoră de relief** a țării.

Caractere generale ale reliefului:

- s-a format prin sedimentare peste o unitate de platformă;

- este alcătuită din roci sedimentare: argile, nisipuri, pietrișuri acoperite cu löess (a cărei grosime este mai mică în vest și mai mare în est, depășind 20 m în Câmpia Bărăganului);
- înregistrează altitudini medii în jur de 100 m, maxima este de 300 m în Câmpia Pitești și altitudinea minimă 6 m în Câmpia Siretului Inferior;
- tipuri de relief:
 - câmpii înalte, piemontane, cu altitudini de 200-300 m, situate la poalele dealurilor, ferite de inundații (Ex. Câmpia Pitești);
 - câmpii joase, de subsidență (Ex. Câmpia Buzăului, Câmpia Siretului Inferior);
 - câmpii orizontale, tabulare, cu aspectul unor câmpuri întinse și netede (Ex. Câmpia Bărăganului);
 - dune de nisip în sudul Câmpiei Olteniei și în Câmpia Bărăganului (în lungul văilor Ialomița, Călmățui și Buzău);
 - relief pe löess reprezentat de crovuri (excavațiuni formate prin tasarea löessului);
- înclină de la nord la sud (în partea de vest) și de la vest la est (în partea de est);
- cuprinde:
 1. Sectorul Vestic (**Câmpia Olteniei**, situată în vest, între Olt și Dunăre, străbătută de Jiu);
 2. Sectorul Central (situat între Olt și Argeș);
 3. Sectorul Estic (situat la est de Argeș, unde se află **Câmpia Bărăganului** - cea mai extinsă subdiviziune a Câmpiei Române);

CÂMPIA DE VEST:

- s-a format prin sedimentare peste un fundament cristalin, puternic faliat și căzut în trepte;
- este alcătuită din roci sedimentare: argile, nisipuri, pietrișuri, löess;
- înregistrează altitudini medii în jur de 100 m, maxima este de 174 m în Câmpia Vingăi;
- tipuri de relief:
 - câmpii înalte, piemontane, cu altitudini de peste 100 m, situate la poalele dealurilor, ferite de inundații (Ex. Câmpia Vingăi);
 - câmpii joase, de subsidență, cu altitudini de 80-90 m, unde râurile au cursuri divagante, producând frecvent inundații și înmlăștiniri, de aceea unele au fost îndiguite și canalizate (Ex. Câmpiile Timișului, Someșului, Crișurilor);
 - câmpii tabulare (orizontale) (Ex. Câmpia Aradului, Câmpia Carei);
 - dune de nisip în Câmpia Carei;
 - relief pe löess reprezentat de crovuri;
- înclină de la est la vest;

DELTA DUNĂRII:

- **este cea mai nouă unitate majoră de relief a țării**, care s-a format prin umplerea cu sedimente a unui vechi golf al Mării Negre, în următoarele condiții: cantitate mare de sedimente transportată și depusă de Dunăre, platformă continentală netedă și extinsă, marea redusă și curenți circulari în apele Mării Negre;
- este o câmpie în formare prin procese de sedimentare;
- **este cea mai joasă unitate majoră de relief a țării**, înregistrând altitudini medii de 0,5 m și altitudinea maximă de 12,4 m în Grindul Letea;
- este alcătuită din roci sedimentare (nisipuri, pietrișuri, mълuri);
- tipuri de relief: **grinduri** (constituie uscatul din deltă);
- Brațele principale:** la Pătlăgeanca, Dunărea se desface în 2 brațe:
 - **Chilia:** situat în nord, este cel mai mare și mai adânc braț al deltei (- 39 m), transportă cea mai mare cantitate de apă din volumul apelor Dunării și își formează la gura de vărsare o deltă secundară numită **Delta secundară a Chiliei**;
 - Tulcea, care la est de orașul Tulcea se desface în brațele:
 - **Sulina:** situat în centru, cel mai scurt și singurul navigabil cu nave de tonaj mare (maritime);
 - **Sf. Gheorghe:** situat în sud, la a cărei gură de vărsare se află Insula Sacalin.

România - unități și subunități de relief

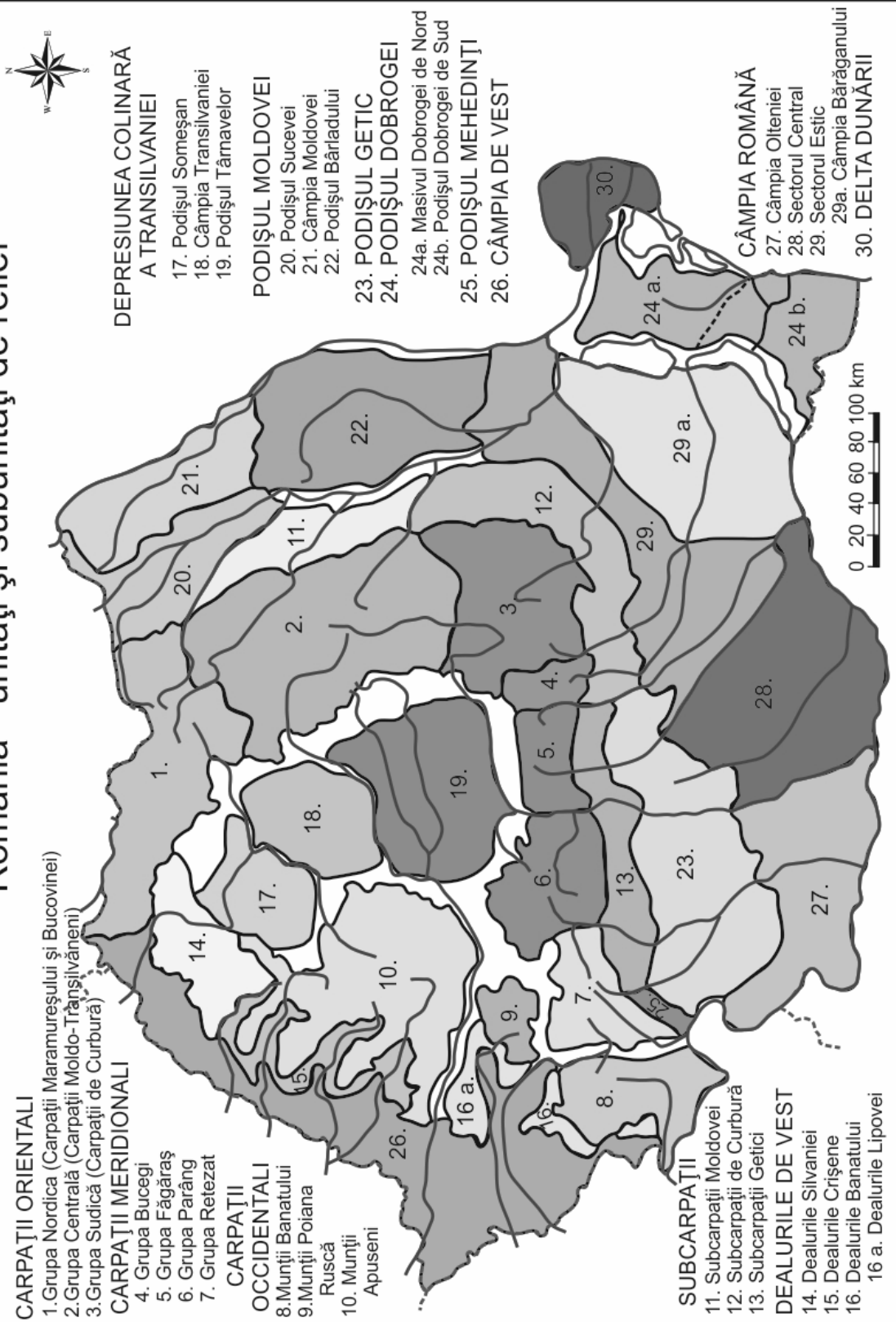
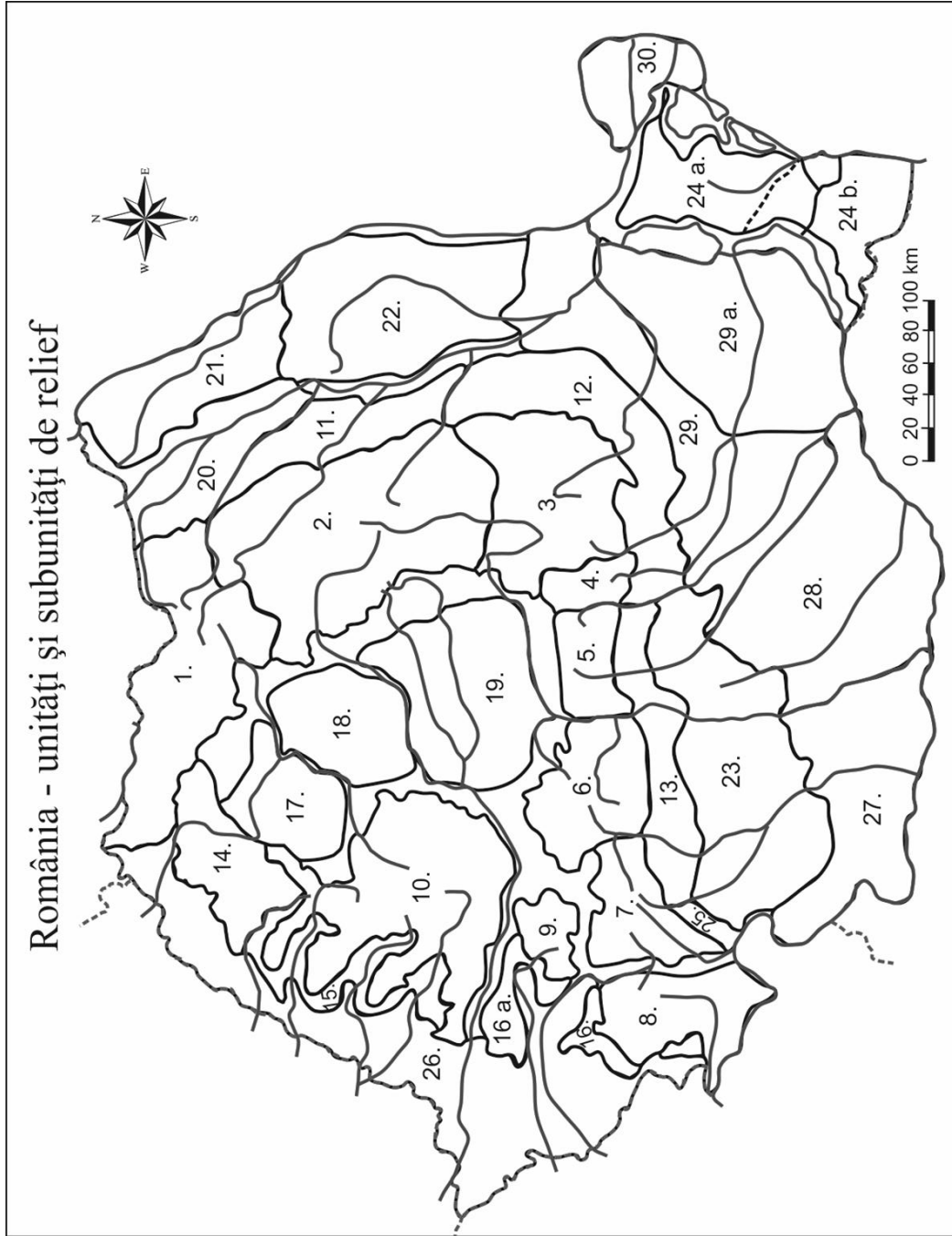

Fig. 3 - Unitățile și subunitățile de relief ale României

EVALUARE

I. Încercuieți litera corespunzătoare răspunsului corect:

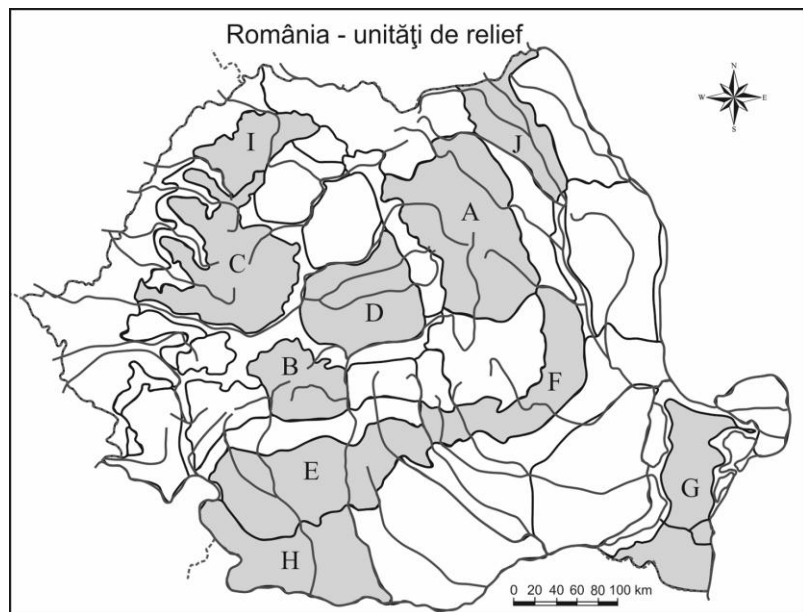
- Cei mai înalți munți din țară sunt:
a. Munții Rodnei b. Munții Făgăraș c. Munții Călimani d. Munții Bucegi
- Domurile gazeifere sunt tipuri de relief prezente în:
a. Câmpia Moldovei b. Podișul Getic c. Câmpia Transilvaniei d. Munții Retezat
- Este o unitate de relief aparte, care se aseamănă cu munții și cu dealurile:
a. Podișul Bârladului b. Podișul Dobrogei de Sud c. Podișul Mehedinți d. Dealurile de Vest
- Formele de relief rezultate din tasarea löessului se numesc:
a. dune b. croturi c. circuri d. peșteri
- Uscatul din Delta Dunării este reprezentat de:
a. grinduri b. croturi c. domuri d. dune de nisip

II. Completați spațiile libere cu răspunsul corect:

- Cea mai nouă și mai joasă unitate majoră de relief a țării este
- Relieful vulcanic este prezent în vestul Carpaților
- Sfinxul și Babele sunt forme de relief din Munții
- Cea mai mare depresiune intramontană se numește
- "Mozaicul petrografic" este specific Munților

III. Pe baza hărții de mai jos precizați denumirea unităților sau subunităților de relief notate cu litere de la A la J:

- A
- B
- C
- D
- E
- F
- G
- H
- I
- J

IV. Explicați următoarele afirmații menționând două argumente pentru fiecare:

- Relieful glaciatic este foarte bine dezvoltat în Carpații Meridionali.

.....

.....

- În Subcarpații Curburii se produc frecvent alunecări de teren.

.....

.....